

Univerzita Palackého v Olomouci
Filozofická fakulta
Katedra politologie a evropských studií

Libor Fajtl

**Jak se liší ruské využití Wagnerovy skupiny z hlediska jeho cílů a
motivace v Sýrii, Africe a na Ukrajině?**

Bakalářská práce

Vedoucí práce: Mgr. Hynek Melichar, Ph.D.

Olomouc 2024

Prohlašuji, že jsem práci vypracoval samostatně a uvedl všechny použité zdroje.

V Olomouci, 9. 4. 2024

.....

Chtěl by poděkovat Mgr. Hynku Melicharovi, Ph.D. za jeho odborné vedení mé bakalářské práce, užitečné rady a připomínky, ochotný přístup a trpělivost

Úvod	1
1. Wagnerova skupina ve Středoafričké republice	4
1.1 Úvod	4
1.2 Stav středoafričké republiky	4
1.3 Geopolitické motivace Ruska ve Středoafričké republice	5
1.4 První kontakt	6
1.5 Praktiky Wagnerovy skupiny ve Středoafričké republice	7
1.6 Převzetí státu	9
1.7 Závěr	11
2. Wagnerova Skupina v Sýrii	12
2.1 Úvod	12
2.2 Geopolitické motivace Ruska v Sýrii	12
2.3 Slavonic Corps	13
2.4 Praktiky Wagnerovy skupiny v Sýrii	14
2.5 Závěr	16
3. Wagnerova skupina na Ukrajině	17
3.1 Úvod	17
3.2 Praktiky Wagnerovy skupiny na Ukrajině během anexe Krymu a války na východě Ukrajiny v letech 2014-2015	18
3.3 Praktiky Wagnerovy skupiny na Ukrajině během ruské invaze Ukrajiny v roce 2022	20
3.4 Závěr	23
4. Komparativní analýza	24
4.1 Cíle	24
4.2 Motivace	26
4.3 Způsob zapojení Wagnerovy skupiny	27
Závěr	30
Abstrakt	33
Abstract	34
Literatura	35

Úvod

Tato bakalářská práce se zabývá rolí Wagnerovy skupiny, ruské soukromé vojenské společnosti, v zahraniční politice Ruské federace. Wagnerova skupina je považována za nástroj Kremlu pro prosazování ruských zájmů a vlivu v konfliktních oblastech, kde je oficiální ruská přítomnost omezená nebo nepřijatelná. Tato práce si klade za cíl odpovědět na výzkumnou otázku „**Jak se liší ruské využití Wagnerovy skupiny z hlediska jeho cílů a motivací v Sýrii, Středoafričké republice a na Ukrajině?**“. Tyto tři regiony jsou vybrány jako reprezentativní případy, které ilustrují různé aspekty ruské strategie a taktiky v souvislosti s Wagnerovou skupinou. V mé práci se také pokusím objasnit odpověď na otázku „**Je Wagnerova skupina opravdu jen soukromá organizace, anebo má jiné motivace než jen finanční zisk?**“.

Hypotézou této práce je, že Wagnerova skupina slouží jako flexibilní a adaptabilní nástroj ruské zahraniční politiky, který umožňuje Rusku dosahovat svých cílů v různých geopolitických kontextech, aniž by muselo nést politické, ekonomické a vojenské náklady spojené s konvenčním vojenským zásahem. Wagnerova skupina tak funguje jako prostředek, který poskytuje Rusku možnost zapojit se do šedé zóny konfliktů, kde mezinárodní právo a normy jsou nejasné nebo nedodržované. Wagnerova skupina také slouží jako prostředek k dosahování cílů, jako je získávání přístupu k přírodním zdrojům, budování aliancí s lokálními aktéry, podporování ruské propagandy a diskreditace západních rivalů.

Téma této práce je aktuální a relevantní, protože se zabývá jednou z nejkontroverznějších a nejlépe střežených částí ruské zahraniční politiky, která má dalekosáhlé důsledky pro mezinárodní bezpečnost a stabilitu. Wagnerova skupina je předmětem intenzivního zájmu a debaty mezi odborníky, novináři a politiky, kteří se snaží odhalit její strukturu, vztahy, operace a motivace.

Tato práce si klade za úkol přispět k tomuto diskurzu tím, že poskytne analýzu ruského využití Wagnerovy skupiny v různých regionech, kde je její působení doloženo. Výběr tématu této práce byl motivován zájmem o současnou roli a vliv Ruska na mezinárodní scéně, zejména v oblastech, kde se Rusko střetává s jinými mocnostmi nebo má strategické zájmy, a také zájmem o Wagnerovu skupinu, který zaznamenal největší vzestup po ruské invazi Ukrajiny v roce 2022. Wagnerova skupina je zajímavým případem soukromé vojenské společnosti, která není oficiálně propojena s ruskou vládou, ale úzce spolupracuje s ní a plní její politické cíle. Práce si klade za cíl přispět k porozumění fungování a působení Wagnerovy skupiny a jejího vztahu k ruské zahraniční politice. Wagnerova skupina je důležitým prvkem ruské strategie projekce síly a vlivu, a proto si zaslouží pozornost akademické i širší veřejnosti.

V těchto oblastech již existuje literatura, která se zabývá Wagnerovou skupinou jako celkem nebo jednotlivými případy jejího nasazení. Žádná literatura, která se mi podařila pro účel mé práce vyhledat, se však nepokoušela studovat vztah mezi těmito případy, proto jsem se rozhodl pro téma této práce a pro komparativní metodu. Většina těchto studií se opírá o otevřené zdroje, jako jsou reportáže, svědectví, dokumenty, fotografie a videa. Psát bakalářskou práci, která vyžaduje spolehlivé informace o Wagnerově skupině, je náročný úkol. Bez přístupu k utajovaným informacím je obtížné sledovat aktivity této skupiny. Wagnerova skupina je obklopena mlhou tajnosti a sofistikovanou dezinformační kampaní. Často je nejasné, jaká je skutečná identita a role členů této skupiny, zda jsou opravdu ruskými vojáky, či zda poskytují bezpečnostní služby za jiné ruské společnosti. Velmi vítaným zdrojem pro mou práci byl článek Bohumila Doboše a Alexandra Purtona *Proxy Neo-colonialism? The Case of Wagner Group in the Central African Republic*, jelikož to byl jediný příspěvek od českého autora z literatury na toto téma. Velmi užitečným zdrojem byla i zpráva CSIS (Center for Strategic and International Studies) *Russia's Corporate Soldiers: The Global Expansion of Russia's Private Military Companies* (Jones, Doxsee, Katz, McQueen, Moye, 2021), která zkoumá pomocí případových studií aktivity ruských soukromých vojenských společností na Ukrajině, Sýrii, Libyi a subsaharské Africe. Jedinou nevýhodou této práce pro mé účely je, že se soustředí obecně na ruské soukromé vojenské společnosti a není vymezená jen na Wagnerovu skupinu. I přesto obsahuje velké množství užitečných informací.

Pro účel této práce jsem se rozhodl využít komparativní metodu, která umožňuje porovnat ruské využití Wagnerovy skupiny v různých regionech podle několika kritérií, jako jsou cíle, motivace a způsob zapojení. Komparativní metoda také umožňuje identifikovat podobnosti a rozdíly mezi jednotlivými případy a odhalit vzorce a trendy, které charakterizují ruskou strategii a taktiku v souvislosti s Wagnerovou skupinou. Komparativní metoda je vhodná pro tuto práci, protože nabízí širokou perspektivu na fenomén Wagnerovy skupiny, který je ve své podstatě variabilní a dynamický.

Tato práce je členěna do čtyř kapitol. První, druhá a třetí kapitola se věnuje jednotlivým případům působení Wagnerovy skupiny v Sýrii, Africe a na Ukrajině. Každá z těchto kapitol má své podkapitoly, které popisují historii v daném regionu a analyzují důkazy o zapojení Wagnerovy skupiny. Čtvrtá kapitola je komparací ruských cílů a motivací za nasazením Wagnerovy skupiny a porovnává její praktiky v dané zemi. Závěr poté shrnuje hlavní zjištění a závěry této práce, popisuje omezení výzkumu a nastiňuje některé otázky a výzvy pro další výzkum.

Cílem mojí práce je odpovědět na otázku “Jak se liší ruské využití Wagnerovy skupiny z hlediska jeho cílů a motivací v Sýrii, Středoafričké republice a na Ukrajině?”. K tomu budu používat komparativní případovou studii. Komparativní analýza vyžaduje, na rozdíl od jedné případové studie, alespoň dva případy, které jsou předmětem výzkumu (Drulák, 2008). Tato metoda je vhodná, protože umožňuje porovnat tyto tři situace a provést jejich srovnávací analýzu. Tuto metodu jsem zvolil proto, že pro zodpovězení mé otázky je nutné najít podobnosti a rozdíly mezi jednotlivými případy. Pro účel práce jsem vybral tři kontrastní příklady zapojení Wagnerovy skupiny, které jsem si vybral nejen na základě velkých rozdílů mezi nimi, ale také na základě časového kritéria, protože jednotlivé případy na sebe časově navazují. Téma práce je tedy časově vymezeno od roku 2014 do roku 2023.

Komparativní případová studie je vhodná pro tento typ výzkumu, protože umožňuje analyzovat různé aspekty komplexního jevu, který není dobře pochopen a málo zkoumaný. Tato metodologie je epistemologicky a ontologicky otevřená a lze ji použít jak pro vysvětlující, tak interpretativní přístupy. Komparativní studie se vyznačuje otevřeností a flexibilitou vzhledem k ontologické povaze různých oblastí, jako je interpretativní výzkum a komparativní historie. Tato metodologie se hlásí k výzkumnému rámcovému přístupu, který má mnoho společného s případovou studií, ale soustředí se na specifické aspekty, jako jsou "souběžný výklad teorie", "makrokauzální analýza" a "kontrast kontextů". Problém "hodně proměnných, málo případů", který se u komparativních studií objevuje, nutí výzkumníky redukovat počet nezávislých proměnných a volit případy s podobnými charakteristikami nebo zvyšovat počet případů. Mezi výhody patří možnost posílení konstrukční platnosti a teoretického výtěžku díky podrobné analýze několika případů, což může přispět k rozvoji konceptů a teorií. Na druhou stranu, existují i nevýhody, jako je omezená vnitřní a vnější platnost kvůli nízkému počtu případů, relativně vysokým nárokům na zdroje a možným problémům s konstrukční platností. Jednou ze slabostí klasických, tj. Millových metod komparativní studie je to, že se opírají o takřka úplně podobné nebo takřka úplně rozdílné případy, což je nedostačující, protože sociální realita neposkytuje případy této povahy a tyto metody se proto v sociálních vědách těžko uplatňují (Drulák, 2008). Pro bližší informace o komparativní studii bych chtěl odkázat na dílo Petra Druláka “*Jak zkoumat politiku: kvalitativní metodologie v politologii a mezinárodních vztazích*” z roku 2008.

1. Wagnerova skupina ve Středoafričké republice

Jednotky Wagnerovy skupiny byly zdokumentovány ve Středoafričké republice, Mali, Súdánu, Libyi a Mosambiku. Tyto státy sdílejí podobné charakteristiky – nestabilní autokratický režim, který bojuje s rebelskými povstáními, nebo je v občanské válce. Politická a bezpečnostní situace ve Středoafričké republice se dá charakterizovat dlouhodobým konfliktem, etnickým násilím a politickou nestabilitou. Taková nestabilní situace vybízí k účasti jiných aktérů s neo-koloniálními ambicemi, kteří chtějí této situace využít. Případ Středoafričké republiky jsem si vybral, protože je z těchto států nejlépe zdokumentovaný. Zmíněné státy však nejsou jedinými afričkými zeměmi, kde je patrný vliv Wagnerovy skupiny. Jsou pouze jedinými státy, kde byla zaznamenána přítomnost ozbrojených jednotek. Tato kapitola zkoumá vliv Wagnerovy skupiny na politické rozhodování, hospodářství a bezpečnostní situaci ve Středoafričké republice.

1.1 Úvod

Bezpečnostní situace ve Středoafričké republice je velmi nestabilní a charakterizuje ji trvalé násilí a politické nepokoje. Země se potýká s dlouhodobými konflikty a od roku 2013 zažívá rozsáhlou nestabilitu. Tento stav je důsledkem složité sítě ozbrojených skupin, etnických střetů a politického boje o moc (Mohamedou, 2024). V indexu lidského rozvoje ze zprávy Rozvojového programu OSN z roku 2024 se Středoafričká republika umístila až na 191. místě z 193 míst (UNDP, 2024). Samotné geografické a demografické uspořádání země klade výzvy na fungování státních institucí. S rozlohou 622,984 km² a šesti miliony obyvatel je Středoafričká republika sice obrovská, ale většina obyvatelstva je soustředěna kolem hlavního města Bangui, a v západní části země, což znamená, že Středoafričká republika má jedno z výhodnějších geografických uspořádání v Africe v porovnání s jinými státy (Herbst, 2014). Více než polovina obyvatel země žije v extrémní chudobě, žije převážně ve venkovských oblastech a je závislá na zemědělství a zahraniční pomoci (Dukhan 2020). Neadekvátní stav infrastruktury, zejména cest, však výrazně omezuje schopnost státu projektovat moc nad svým rozsáhlým územím. (Herbst, 2014).

1.2 Stav středoafričké republiky

Jen šest let po získání nezávislosti v roce 1960 se do historie země zapsal puč, který přivedl k moci Jean-Bédela Bokassu, jenž se později v roce 1976 prohlásil císařem Středoafričké říše. Bokassa navázal diplomatické vztahy se Sovětským svazem a Čínou. Jeho vláda trvala až do roku 1979, kdy francouzská intervence, známá jako operace Caban, svrhla Bokassu a obnovila republikánský režim. Se svržením Bokassy byly také ukončeny diplomatické vztahy se

Sovětským svazem. I přesto se však země potýkala s výzvami demokratizace, přičemž křehká autorita státu vedla k dalším vzpourám (Doboš, Purton, 2024).

Po francouzské intervenci byly jednotky Francie v letech 1998 až 2000 postupně nahrazeny jednotkami mise MINURCA OSN. Nicméně ani tato změna nezamezila dalšímu pokusu o puč, tentokrát vedenému Francois Bozizém v roce 2000, který se následně stal v roce 2003 prezidentem. Bozizé zůstal u moci až do roku 2013, kdy se povstalci ze skupiny Séléka, složené převážně z muslimů, zmocnili vlády. Skupina Séléka také masakrovala křesťanské obyvatelstvo. Tím byla vyvolána reakce domobrany Anti-Balaka, což byla převážně křesťanská skupina, která na oplátku masakrovala muslimské obyvatele. Na tuto eskalaci násilí reagovala Rada bezpečnosti OSN vysláním mírové mise MINUSCA a zákazem dodávek zbraní do Středoafričké republiky. Dále došlo k další francouzské intervenci v rámci operace Sangaris, která trvala až do roku 2016, kdy se konaly prezidentské volby, ve kterých byl zvolen prezidentem Faustin-Archange Touadéra (Doboš, Purton, 2024). Skupiny Séléka a Anti-Balaka se později rozpadly na 14 frakcí a boje nadále pokračovaly. Jevgenij Prigožin viděl ve zprostředkování dohody mezi těmito skupinami šanci pro Rusko ukončit konflikt, který ani Francie a ani OSN nebyly schopny vyřešit, a zajistit ruské investice a smlouvy. V roce 2019 proto zprostředkoval uzavření Chartúmské dohody mezi povstalci a Středoafričskou republikou (Dukhan, 2020).

1.3 Geopolitické motivace Ruska ve Středoafričské republice

Rusko aktivně usiluje o zajištění si postavení globální velmoci prostřednictvím strategického působení Wagnerovy skupiny v oblasti subsaharské Afriky, což podporuje ruský záměr změnit globální geopolitickou rovnováhu ve svůj prospěch. Tento úkol zahrnuje zvýšení ruské přítomnosti a vlivu v regionech, které historicky nebyly hlavním zaměřením Moskvy, a tím rozšiřuje její geopolitickou sféru působení. Podpora autoritářských režimů v subsaharské Africe ze strany Wagnerovy skupiny, často v rozporu se západními hodnotami a politikami, umožňuje Rusku budovat vlastní sféru vlivu a podkopávat západní zájmy v daných regionech. Moskva poskytuje vojenský výcvik, zbraně a osobní bezpečnost politickým vůdcům Středoafričské republiky, čímž si vytváří důležité bezpečnostní partnerství v oblasti, která čelí mnoha bezpečnostním výzvám a politické nestabilitě, a tím posiluje svůj vliv. Navázání strategických spojení s režimy, jež byly cílem sankcí OSN, EU a jiných subjektů kvůli porušování lidských práv, umožňuje Rusku rozvíjet vztahy s národy, jež mají omezené možnosti a oslabuje tak vliv Západu v daných regionech (Mohamedou, 2024).

Ruské motivace mohou být i strategické. Zřízení vojenské základny ve Středoafričké republice, nebo alespoň zajištění práv na přelety a přistání, by mohlo posílit ruský přístup do zbytku kontinentu. Tento krok by mohl být součástí širší strategie vytvoření koridoru propojujícího Středomoří s jižním Atlantikem skrze africký kontinent. Navíc by přítomnost Ruska v sousedních státech jako je Súdán mohla podpořit jeho strategické zájmy ve Středoafričké republice (Marten, 2019b).

Přestože aktivity Wagnerovy skupiny vyvolávají obavy kvůli násilí a porušování lidských práv, posilují i měkkou sílu Ruska ve Středoafričké republice. Toho dosahuje prostřednictvím vojenské podpory a propagandy, která formuje vnímání místního obyvatelstva vůči Rusku. Nicméně porušování lidských práv a mezinárodního práva může oslabit potenciál měkké síly Ruska a zvýšit odpor vůči němu, čímž se kontraproduktivně odklání od některých cílů ruské zahraniční politiky. Wagnerova skupina přispívá k rozšíření ruského vlivu v Africe také prostřednictvím zajištění dohod o těžbě diamantů a zlata pro ruské společnosti ve Středoafričké republice, což umožňuje Rusku získat přístup k cenným přírodním zdrojům a posiluje jeho pozici v hospodářském rozvoji regionu, což je v souladu s cíli ruské zahraniční politiky v oblasti získávání přístupu ke zdrojům a hospodářských příležitostí v Africe (Mohamedou, 2024).

1.4 První kontakt

V roce 2017 hledal prezident Touadéra podporu mimo tradiční západní partnery a setkal se s ruským ministrem zahraničních věcí Sergejem Lavrovem. Toto setkání vedlo k vyjednání dohody, která spočívala v poskytnutí zbraní, výcviku a ochrany režimu, výměnou za práva k těžbě bohatých zdrojů surovin na území. Aby Rusko mohlo dodávat zbraně do Středoafričké republiky, muselo vyjednat výjimku z embarga na dodávání zbraní OSN. Rusko poskytlo OSN sériová čísla dodávaných zbraní, aby umožnilo pozorovatelům sledovat jejich pohyb a slíbilo zvýšenou ochranu skladů těchto zbraní (World Politics Review, 2018). První dodávka zbraní dorazila do Bangui 26. ledna 2018, do konce února dorazilo dalších 8 nákladních letadel plných pistolí, útočných a odstřelovacích pušek, raketometů, reaktivních protitankových granátů a protiletadlových zbraní. V roce 2019 dorazila další várka zbraní. Během tohoto období můžeme sledovat i nárůst přítomnosti a aktivit Wagnerovy skupiny (Jones, Doxsee, Katz, McQueen, Moye, 2021). Touto dohodou si však Rusko neslibovalo pouze zdroje surovin, ale i zajištění diplomatické podpory ze strany Středoafričké republiky v mezinárodních organizacích jako je OSN. Středoafričká republika byla jednou z 35 zemí, které se zdržely hlasování na Valném shromáždění OSN o ústupu ruských vojsk z ukrajinského území (Doboš, Purton, 2024).

Dodávky zbraní a příchod 170 (později navýšeno až na 2000) “poradců” z řad Wagnerovy skupiny umožnilo přežití režimu a odchod francouzských vojáků (Hauer, 2018). Touadéra, vyjadřující nespokojenost s efektivitou mise MINUSCA, hledal alternativní možnosti pomoci. To otevřelo cestu pro ruskou intervenci a poskytování vojenské podpory pomocí Wagnerovy skupiny, s cílem posílit Touadérův režim (Doboš, Purton, 2024).

1.5 Praktiky Wagnerovy skupiny ve Středoafričké republice

V období příchodu Wagnerovců do Středoafričké republiky byla udělena povolení k těžbě zlata a diamantů těžebním společností, které sice měly sídla ve Středoafričké republice, ale byly údajně napojeny buď přímo na Jevgenije Prigožina, nebo rovnou k Rusku (Doboš, Purton, 2024). “Poradci” z Wagnerovy skupiny, kteří dorazili do Středoafričké republiky, byli pod záštitou soukromé společnosti Sewa Sécurité Services, založené v roce 2017. Společnost Midas Ressources, která je napojena na Jevgenije Prigožina, získala práva na těžbu zlata v dolu Ndissima, kde se měli tři ruští novináři z ruských opozičních investigativních novin, Orkhan Dzamal, Kirill Radchenko a Alexander Rastorguyev, pokoušet natočit dokumentaci o ruské aktivitě. Tito tři novináři byli později zabití (Giles, Akimenko, 2019). Zatímco ruské ministerstvo zahraničí tvrdí, že šlo o loupežné přepadení, nezávislá vyšetřování obviňují právě Wagnerovu skupinu (Jones, McQueen, Moye, 2021). Verzi ruského ministerstva zahraničí nenahrává fakt, že těmto zesnulým novinářům nebyl odcizen majetek. Aktivita novinářů byla velmi důkladně kontrolována, jak se přesvědčili novináři CNN, když se v roce 2019 vydali do Středoafričké republiky natočit reportáž o ruských aktivitách v zemi a Prigožinovy firmy Lobaye Invest. Investigativní web Bellingcat se dokázal dostat k tajné zprávě, která cirkulovala mezi ruskými operátory ve Středoafričké republice den před příletem novinářů CNN. Tato zpráva obsahovala informace o příletu těchto novinářů, a nařizovala jejich přísné sledování po celou dobu jejich přítomnosti (Bellingcat, 2020). Wagnerova skupina také získala práva na těžbu dřeva v nezastavěném pralese v oblasti Lobaye prostřednictvím společnosti Bois Rouge, která měla být údajně vedena místní podnikatelkou. Během vyšetřování se však ukázalo, že Bois Rouge je spíše spojena s Ruskem než se středoafričskými zájmy. Fotografie ruského vybavení a přítomnost ruských pracovníků na místech těžby zdůraznily spojení společnosti s ruskými zájmy, což vyvolalo otázky o jejich skutečných motivech v regionu. (Neethling, 2023).

Wagnerova skupina tvrdila, že ve Středoafričké republice plnila pouze výcvikovou a podpůrnou funkci, ale vyšetřování OSN získalo několik svědectví, podle kterých se měly jednotky Wagnerovy skupiny účastnit aktivních bojových operací, během kterých údajně došlo

k několika případům útoků na civilní cíle, kdy měli cíleně útočit na muslimy, kvůli jejich víře, a na etnické Fulby, kvůli jejich etnickému původu. Wagnerovci měli podle těchto svědectví často operovat samostatně, a ne pouze jako podpůrná síla (Jones, McQueen, Moye, 2021). Bojové nasazení jednotek bylo reakcí na povstání koalice milic Séléka a Anti-Balaka, které se spojily pod vedením bývalého prezidenta Francois Bozize, kterému byla účast ve volbách v roce 2020 zamítnuta z důvodu mezinárodního zatykače pro jeho obvinění z válečných zločinů. Tato koalice a ostatní povstalecké skupiny na svém vrcholu měly pod kontrolou skoro dvě třetiny území. Veřejnost Středoafričké republiky původně přivítala přítomnost Wagnerovy skupiny, ale postupně podpora začala klesat po zprávách o vážných porušeních lidských práv. Jevgenij Prigožin se rozhodl odpovědět propagandistickou kampaní, zejména prostřednictvím filmů. Propagandistické filmy zobrazovaly Wagnerovce jako hrdiny bojující proti údajným francouzským vykořisťovatelům. (Neethling, 2023). Tato informační válka se však nevztahuje pouze na filmy, nebo jen na Wagnerovu skupinu. Například Facebook detekoval a mazal propagandistické příspěvky jak z ruských, tak i francouzských zdrojů, které se snažili diskreditovat reputaci a schopnosti druhé strany (Jones, McQueen, Moye, 2021). Společnosti napojené na Prigožina dále organizovaly nebo sponzorovaly společenské nebo sportovní akce, jako například “Miss Centrafrique”, fotbalové zápasy mládeže, darování sportovního vybavení školám, humanitární pomoc, budování mobilních nemocnic (Dukhan, 2020).

Vládní moc Středoafričké republiky je údajně přítomna v plné síle jen v hlavním městě Bangui, kde je udržována prezidentskou gardou, jejíž součástí jsou i jednotky Wagnerovy skupiny. Wagnerova skupina údajně neměla zájem o nastolení stability v zemi, anebo zlepšení stavu ozbrojených sil, šlo pouze o silnou prezidentskou gardu a nastolení minimální úrovně přítomnosti a kontroly, která umožňuje vykořisťování zdrojů a zajištění diplomatické podpory (Bax, 2021). Členové Wagnerovy skupiny jsou i přímou součástí rozhodovacího procesu státu, například bývalý agent ruské vojenské rozvědky GRU, Valery Zacharov, měl funkci národního bezpečnostního poradce. Zacharov byl však v roce 2021 nahrazen Vitalijem Perfilevem a Dmitrijem Sytiem. Vitalij Perfilev má na starost bezpečnostní problémy a údajně může konat bez souhlasu Touadéry (The Sentry, 2023). Valerij Zacharov, který pomohl Touadérovi vyhrát v roce 2020 kontroverzní volby, je napojen jak na Wagnerovu skupinu, tak i na těžební společnosti operující ve Středoafričké republice a osobně se účastnil i vyjednávání Chartúmské dohody (Doboš, Purton, 2024). Zacharov je zodpovědný za vytvoření základů pro operace Wagnerovy skupiny v zemi, díky čemuž měl Wagner zásadní vliv na všechna vojenská, politická a hospodářská rozhodnutí ve Středoafričké republice (The Sentry, 2023). Zacharov podle příkladu Vladimira Putina navrhl plán, jak přetvořit středoafričskou ústavu, aby bylo umožněno zrušení omezení na počet prezidentských mandátů. Středoafričský nejvyšší soud

nejprve tuto změnu zamítl, ale Touadéra nahradil jeho předsedu, což odstranilo odpor proti tomuto návrhu (Pokalova 2023). V roce 2023 se uskutečnilo referendum o zrušení limitu počtu mandátů. Závažnými problémy referenda byly nedostatečná transparentnost a konzultace. Návrh změny ústavy byl zveřejněn jen několik týdnů před hlasováním, což bránilo skutečné diskusi mezi občany. Docházelo k obtěžování a vyhrožování oponentům a novinářům ze strany provládnicích skupin, což výrazně narušovalo demokratický proces. Protesty proti plánům na změny ústavy byly zakázány, zatímco protesty podporující tyto změny nebyly omezeny. Zprávy o nesrovnalostech v průběhu referenda a rozpory v údajích o volební účasti dále podkopávaly důvěryhodnost výsledků. Podle středoafričské vlády hlasovalo pro zrušení limitu při volební účasti 61 % kolem 95 % voličů. Opozice však tvrdí, že účast mohla být mnohem nižší, a to až na úrovni 10 %. Tyto změny ústavy nakonec umožnily prezidentu Touadérovi zůstat u moci na neomezenou dobu, a to navzdory sporům ohledně jeho opětovného zvolení ve volbách zpochybněných opozicí. Celý proces přípravy nové ústavy probíhal s minimální konzultací a omezenými možnostmi veřejné debaty, přičemž opoziční protesty byly potlačeny. Navíc se do kampaně zapojily jednotky Wagnerovy skupiny, což vyvolalo obavy o vnější vliv na demokracii v zemi, zejména vzhledem k jejich kontroverznímu předchozímu chování porušujícím lidská práva. Do Středoafričské republiky mělo před referendem dorazit několik stovek nových ozbrojenců z řad Wagnerovy skupiny pro případ, kdyby se situace vyhrotila (Civicus, 2023).

1.6 Převzetí státu

Působením Wagnerovy skupiny se Středoafričská republika dostala do stavu převzetí státu. Převzetí státu lze dle Elizabeth Dávid-Barrett (2023), definovat následovně: „Převzetí státu je definováno jako typ systematické korupce, kdy zájmové skupiny převezmou kontrolu nad institucemi a procesy, jejichž prostřednictvím je vytvářena veřejná politika, čímž se veřejná politika odklání od veřejného zájmu a namísto toho ji utváří tak, aby sloužila jejich vlastním zájmům.“

Wagnerova skupina se stala významným hráčem ve Středoafričské republice, kde se prostřednictvím vojenských a politických operací integrovala do struktur moci. Tato skupina účinně prosazovala ruský vliv pomocí široké škály nástrojů, včetně vytvoření armády, která šíří strach a hrůzu mezi obyvatelstvem a podřizuje je své nadvládě. Wagnerova skupina je také obviněna z ekonomického zneužívání zdrojů Středoafričské republiky, včetně diamantů a zlata, prostřednictvím globální sítě firem, což má dopad na humanitární situaci v regionu (The Sentry, 2023).

V ideologické rovině se skupina snaží o posílení ruského vlivu v Africe, což se projevuje v jejích propagandistických kampaních, zejména během prezidentských voleb v roce 2020.

Podporovala znovuzvolení Faustina-Archange Touadéra, včetně jeho úsilí o změnu ústavy, přičemž zároveň vyjadřovala kritiku vůči francouzskému vlivu a podporovala protifrancouzské sentimenty. Wagnerova skupina je také známá ochranou klíčových politických osobností spojených s Ruskem a snah o udržet si vliv na politický vývoj v zemi (The Sentry, 2023).

Středoafriická republika se tedy ocitá v situaci, kdy je ovlivňována externí silou, jako je Wagnerova skupina, která je pověřena udržovat malou skupinu privilegovaných jedinců ve vedoucích pozicích. Tato elita pak slouží zájmům Ruska tím, že podporuje ekonomické zájmy a politické zisky pro Wagnerovce. Avšak tento model nezaručuje zlepšení životních podmínek místního obyvatelstva, nezvyšuje bezpečnost státu a ani nepřispívá k posílení národních institucí či k celkovému rozvoji země (Doboš, Purton, 2024).

1.7 Závěr

Ruský zájem o Středoafričskou republiku je relativně nový, neboť do roku 2017 nemělo Rusko s touto bývalou francouzskou kolonií téměř žádné kontakty. Hlavním impulsem ruské angažovanosti ve Středoafričské republice bylo získání přístupu k bohatým zdrojům nerostných surovin, zejména diamantů, zlata a uranu. Zároveň si Rusko chtělo vytvořit strategickou oporu na středoafričském kontinentu, která by mu umožnila prosazovat své zájmy a ovlivňovat regionální i mezinárodní dění. Rusko také usilovalo o narušení tradičního francouzského vlivu v oblasti a o posílení své role jako alternativního partnera pro africké státy. K tomuto účelu Rusko využilo kombinaci vojenské, politické a ekonomické spolupráce s vládou prezidenta Faustina-Archange Touadéry, která čelila nestabilitě, ozbrojenému povstání a nedostatku mezinárodní podpory. Rusko začalo dodávat vládním silám zbraně a munici, poskytovat vojenské poradenství a školení, a zapojilo se do procesu mírových jednání s povstaleckými skupinami. Současně rozšířilo své obchodní a investiční aktivity, uzavřelo řadu dohod o těžbě nerostů a zahájilo humanitární a kulturní projekty. Všechny tyto aktivity byly prováděny prostřednictvím Wagnerovy skupiny, která sloužila jako nástroj ruské hybridní strategie ve Středoafričské republice. Wagnerova skupina plnila jak bojové, tak nebojové úkoly, jako byla ochrana prezidenta, klíčových objektů a infrastruktury, likvidace protivníků, šíření propagandy a zajišťování bezpečnosti pro ruské obchodníky. Celkově lze říci, že ruská přítomnost ve Středoafričské republice přinesla více problémů než řešení, neboť zhoršila bezpečnostní situaci, podpořila korupci a nepodpořila stabilizaci a rozvoj země.

2. Wagnerova Skupina v Sýrii

2.1 Úvod

Zrod občanské války v Sýrii se datuje do roku 2011, kdy zemí proběhla vlna protivládních protestů souvisejících s arabským jarem. Syrská vláda pod vedením Bašára Al-Asada odpověděla na tyto pokojné protesty brutálně a nasadila slzný plyn, kulometnou palbu i masová zatýkání demonstrantů. To vedlo civilisty k tomu, že začali zakládat malé ozbrojené skupiny, aby ochránili své komunity před vládním násilím. K těmto skupinám se postupně hlásili i zběhlí vojáci syrské armády, kterých mohlo být až 60 000. Syrskou situaci ještě více zkomplikoval vzestup Islámského státu (ISIS) v roce 2013, který si podmanil velkou část území Sýrie a Iráku. Sýrie, jejíž vojenské síly byly oslabené dezercí a exodem obyvatel, požádala o pomoc Rusko, Írán a Hizballáh proti ISIS a povstaleckým frakcím. Rusko původně poskytovalo pouze logistickou podporu, ale v roce 2015 rozhodlo vyslat do Sýrie bojové jednotky k provedení přímých vojenských akcí. S ruskými jednotkami do Sýrie dorazily i ozbrojené jednotky Wagnerovy skupiny, které nejdříve chránily vládní a vojenskou infrastrukturu, ale postupně se zapojovaly i do přímých bojových operací (Rizzotti, 2019).

2.2 Geopolitické motivace Ruska v Sýrii

Ruská intervence v Sýrii představovala důmyslný a komplexní strategický krok, jehož cíle byly mnohohybné a promyšlené. Jedním z hlavních cílů byla stabilizace Sýrie a ochrana vlády prezidenta Bašára al-Asada před svržením a případným nástupem prozápadní vlády. Země byla vyčerpána nátlakem opozičních sil a extremistických skupin, a Rusko si od její stabilizace slibovalo několik výhod. První z nich bylo získání kontroly nad energetickými zdroji v oblasti a uzavření lukrativních energetických smluv, což by posílilo jeho ekonomickou pozici a umožnilo vyrovnání se s účinky mezinárodních sankcí. Dále byla intervence záměrem posílit prestiž a vliv Ruska v globální politice a navrátit ho do role významného hráče na mezinárodním poli, a to prostřednictvím operací, které byly navrženy tak, aby zůstaly relativně neidentifikovatelné a měly nižší profil než konvenční vojenské operace. Wagnerova skupina poskytuje podporu vládním i nevládním partnerům Ruska, což zahrnuje vojenské operace, sběr informací a trénink místních sil. Tato podpora slouží k upevnění vazeb se spojenci a partnery Ruska v regionu. Tato strategie byla podpořena aktivní účastí v konfliktu a stabilizací syrského režimu, což mělo posílit postavení Ruska jako globální mocnosti a znovu upoutat pozornost mezinárodního společenství (Rizzotti, 2019).

Další možnou motivací pro ruské angažmá v Sýrii mohou být strategické základny – přístav Tartus a letecká základna Hmímím. Ze strategického a geopolitického hlediska slouží

Rusku přístav Tartus jako klíčový hlubokomořský přístav ve Středozemním moři. Rusko v něm může zakotvit jaderné ponorky, což navyšuje ruské globální mocenské postavení a diplomatický vliv v oblasti. Kromě toho Tartus umožňuje Rusku rozšířit svou námořní přítomnost ve východním Středomoří. Ruská válečná plavidla tak nemusí proplouvat militarizovaným Bosporským průlivem, který kontroluje Turecko, které je členem NATO, a mají k dispozici alternativní strategickou námořní základnu ve Středomoří. Tartus také hraje zásadní roli při zajišťování logistiky ruských vojenských akcí. Základna byla zmodernizována a slouží jako důležitý bod logistické podpory pro ruské námořnictvo, což je funkce, která přetrvala od rozpadu Sovětského svazu (Synovitz, 2012).

Letecká základna Hmímím je pro Rusko klíčová díky několika faktorům. Slouží jako zázemí pro ruská vojenská letadla, jako jsou MiG-29 Fulcrum a Su-24 Fencer. Tato letadla podnikaly útoky na protirežimní síly v Sýrii. Zároveň během občanské války v Lybii, také podnikaly operace na podporu jednotek generála Haftara, což ukazuje na strategický význam základny pro ruské cíle v regionu. Zároveň je základna Hmímím důležitým logistickým uzlem skupiny Wagner Group, která z ní koordinovala vysílání žoldnérů do Sýrie a dalších konfliktních oblastí, jako je Libye, Súdán, Středoafriická republika a Ukrajina. To naznačuje, že základna má klíčovou roli při rozšiřování ruského vojenského vlivu i za hranicemi Sýrie. Rusko utratilo od roku 2016 na údržbu základny více než 5 miliard dolarů, což ukazuje, že základna Hmímím je zásadním prvkem pro současné ruské vojenské operace a širší geopolitické kroky v regionu i celosvětově (Eid, Mustafa, 2023).

Tyto důvody tvoří součást širší strategie Ruska, která se zaměřuje na použití asymetrických prostředků k posílení ruského vlivu v zahraničí. Wagnerova skupina je tak součástí komplexního arzenálu nástrojů, které Moskva využívá k dosažení svých strategických cílů v regionu (Jones, Doxsee, Katz, McQueen, Moye, 2021).

2.3 Slavonic Corps

Wagnerova skupina už však jednou v Sýrii měla svého předchůdce. Tím byla Slavonic Corps, což byla první ruská soukromá vojenská společnost, která byla zaměřena přímo na bojovou roli. Tato společnost byla registrována v roce 2012 v Hong Kongu. Byla to odnož další ruské bezpečnostní firmy – Moran Security Group, která se tímto krokem snažila vytvořit si svou soukromou armádu. Existují dvě teorie, proč byla Slavonic Corps vyslána do Sýrie. První teorie tvrdí, že Moskva poslala Slavonic Corps do Sýrie, aby bojovala proti nepřátelům režimu Bašára Al-Asada a zajistila energetickou infrastrukturu. Druhá teorie zase říká, že Moran Security Group měla od syrského ministerstva ropy a nerostných zdrojů obdržet nabídku o ochraně energetické infrastruktury. Moran Security Group tedy měla Slavonic Corps vytvořit jako proxy

společnost. Tyto jednotky měl údajně vést Dmitri Utkin, který později v roce 2014 založil právě Wagnerovu skupinu. Slavonic Corps v Sýrii však selhala, zejména kvůli zastaralé a nekvalitní výzbroji, špatné komunikaci s prorežimními jednotkami, absenci letecké podpory a špatně nastavených cílů jejich operace. Jejich cílem mělo být udržení kontroly nad ropnou infrastrukturou v syrské provincii Dajr az-Zaur, avšak velká část této infrastruktury byla ovládána protirežimními silami a musela by být nejprve dobyta, aby ji mohla Slavonic Corps bránit. A tak museli tito žoldáci podnikat útočné operace, na které nebyli připraveni, proti přesile, o které nebyli ani informováni syrskou vládou (Sukhankin, 2019).

2.4 Praktiky Wagnerovy skupiny v Sýrii

Wagnerova skupina hrála klíčovou roli v dosažení strategických cílů Ruska. Jejich nasazení umožnilo Rusku splnit strategické úkoly za relativně nízkou cenu ruských životů a financí. Wagnerova skupina se účastnila rizikových misí, jako jsou městské boje, a prováděla průzkumné mise k vylepšení přesnosti dělostřelecké palby a leteckých útoků. Ruská armáda využívala leteckých sil, bezpilotních dronů, speciálních jednotek, zatímco Wagnerovci se účastnili rizikovějších misí, jako jsou pozemní a městské boje, ve kterých docházelo k největším ztrátám na lidských životech – například v Latákii, Aleppu, Homsu a Palmyře. Tímto způsobem Rusko předešlo velké ztrátě veřejné podpory války, jelikož smrt žoldáků nevyvolává takovou reakci jako smrt vojáka regulární armády. Wagnerova skupina sice zpočátku neměla mít přímou bojovou funkci, toto břemeno měly nést syrské, íránské a jiné šíitské milice, ale v roce 2016 došlo k jejímu bojovému nasazení. Jejich účast byla klíčová pro ruskou taktiku dělostřeleckých a leteckých útoků, která předtím trpěla kvůli horším schopnostem prorežimních sil tyto průzkumné funkce provádět (Rizzotti, 2020).

V roce 2016 podepsala Prigožinova společnost Evro Polis předběžnou dohodu se syrským ministerstvem ropy a nerostných zdrojů a ruským ministerstvem energetiky. O rok později byla podepsána smlouva mezi Evro Polis a syrskou státní společností General Petroleum Corporation, podle které měla Evro Polis dobýt ropnou infrastrukturu ovládanou rebelskými silami a ISIS. Následně měla Evro Polis tyto objekty střežit a řídit jejich provoz, výměnou za výplatu 25 % ze zisku. Ke splnění těchto cílů a vedení operací využila Evro Polis služeb Wagnerovy skupiny (Rizzotti, 2020). Jednou z těchto operací byl útok na základnu protirežimních sil SDF (Syrské demokratické síly), u ropných a plynových ložisek Conoco v syrské provincii Dajr az-Zaur, kde byl také umístěn malý tým amerických speciálních jednotek (Jones, Doxsee, Katz, McQueen, Moye, 2021).

Tyto ložiska však byla až za dekonfliktní linií, kterou mezi sebou stanovily USA a Rusko, aby předešly vzájemné konfrontaci. Tato dekonfliktní linie probíhala podél řeky Eufrat

a oddělila jednotky Asadova režimu a jednotky SDF na opačné břehy. Ustanovení linie, bohužel pro syrskou vládu, ponechalo důležitá ložiska nerostných surovin protirežimním SDF. Sýrie je na příjmech z tohoto nerostného bohatství závislá, a tak se Asadův režim začal snažit o získání těchto ložisek zpět pod jeho kontrolu. Ruská možnost popírat aktivity Wagnerovy skupiny však umožňovala provádět jejich operace za hranicemi této linie. A tak 7. února došlo k útoku na tuto základnu silou 500 až 600 mužů, mezi kterými byli i členové Wagnerovy skupiny. Ze západního břehu řeky Eufrat překročili na východní břeh pomocí pontonových mostů a za podpory dělostřelectva a tanků započali postup na základnu. Americké jednotky kontaktovaly ruské velitelství, které své americké protějšky informovalo, že v oblasti za dekonfliktní linií se nenachází žádné ruské jednotky. Výsledkem byl masivní dělostřelecký a letecký protiútok amerických sil, který zničil útočící jednotky a způsobil 100 až 300 ztrát na životech jednotek Wagnerovy skupiny (Sukhankin, 2019). Rusko nejprve popíralo úmrtí ruských občanů během tohoto střetu, později však úmrtí přiznalo, ačkoliv jejich počet značně bagatelizovalo a samozřejmě nepřiznalo přítomnost Wagnerovců v této operaci (Rizzotti, 2020). Sukhankin (2019) tvrdí, že „Je velmi pravděpodobné že tato operace byla naplánována syrskými oligarchy bez potřebného plánování s ruským vrchním velením” a „reflektovala hledání zisku bez ohledu na ztráty na životech”. To by vysvětlovalo nepřipravenost útoku, který byl veden bez letecké podpory a protileteckého vybavení jako jsou MANPADS (přenosný protiletadlový raketový komplet), a vážné podcenění americké technologické superiority, která v otevřeném pouštním prostředí dominovala tento prorežimní útok (Sukhankin, 2019).

Wagnerova skupina usilovala o nábor Syřanů s plánem nasadit je do bojových operací v Sýrii i v zahraničí. Téměř se jí podařilo uzavřít dohodu se syrským prezidentem Bašárem Al-Asadem o náboru desítek tisíc místních bojovníků do jejích řad. Podle dohody měla polovina těchto sil zůstat v Sýrii, zatímco zbytek měl být vyslán do jiných zemí, jako například na Ukrajinu nebo do Afriky. Avšak vzpoura Wagnerovy skupiny v červnu roku 2023 zamezila finalizaci této dohody (Bouzo, 2023).

Skupině Wagner byla připisována porušování lidských práv během svého působení v Sýrii. Marat Gabidullin, jeden z příslušníků skupiny, ve svém prohlášení uvedl, že jednotky Wagner Group se údajně dopouštěly hrůzných činů, jako je brutální bití dezertérů ze syrské armády kladivem a popravy stínáním hlav. Dodal, že tyto akce byly dokumentovány, aby vzbudily strach a posílily kontrolu nad ostatními (Bouzo, 2023). V roce 2021 byla dokonce v Moskvě podána stížnost jménem rodinného příslušníka syrské oběti na údajné členy Wagnerovy skupiny. Tato žaloba byla podána kvůli mučení, zabití a zohavení mrtvolky syrského občana šesti osobami v roce 2017 v guvernorate Homs (FIDH, 2021).

2.5 Závěr

Wagnerova skupina v Sýrii působila jako nástroj ruského zasahování v občanské válce a usilovala o ochranu a prosazování ruských zájmů v regionu. Skupina Wagner byla nasazena v klíčových bojištích, kde podporovala Asadův režim proti opozici i teroristickým skupinám. Skupina Wagner se také snažila získat strategické zdroje, jako jsou ropná a plynná ložiska, a rozšířit svou přítomnost a vliv na Blízkém východě. Skupina Wagner se však musela potýkat s mnoha výzvami a riziky, jako byly odpor amerických sil a špatná koordinace. Skupina Wagner se také dopouštěla válečných zločinů a porušování lidských práv, což poškozovalo její reputaci a vedlo k mezinárodnímu odsouzení.

3. Wagnerova skupina na Ukrajině

3.1 Úvod

Nasazení ruských soukromých vojenských společností (PMC) na Ukrajině Moskvou nebylo pouze v souladu s ruskými vojenskými zájmy, ale také s politickými a strategickými cíli, což odráží geopolitický kontext rozhodnutí Moskvy ohledně invaze na Ukrajinu. Po majdanské revoluci v roce 2014 se v ruském vedení šířily obavy z přeorientování Ukrajiny na západ a jejího následného odtržení z ruské sféry vlivu do sféry vlivu Evropské unie a Severoatlantické aliance (Jones, Doxsee, Katz, McQueen, Moye, 2021).

Rusko má v rámci svého regionu dlouhodobé geopolitické zájmy na Ukrajině, které jsou utvářeny jeho historickým a geopolitickým kontextem. Tyto zájmy jsou posíleny tím, že Rusko vidí stále Spojené státy americké jako rivala i po rozpadu Sovětského svazu, přičemž pokládá snahy o integraci ze strany Západu za způsob, jak chce Západ Rusko ovládnout a oslabit. Současná vláda navíc pociťuje hlubokou nedůvěru k pro-demokratickým nebo pro-evropským hnutím, která se objevila na hranicích Ruska po konci studené války. Ukrajina je podle Putina nerozlučnou součástí strategické sféry Moskvy, nikoli EU. Proto byl Kreml rozezlený tím, co vnímal jako západní "zasahování" na Ukrajině, kterému přičítal protesty na Majdanu a většinu opozice proti režimu Viktora Janukovyče (Oliker, Chivvis, Crane, Tkacheva, & Boston, 2015).

To způsobilo, že se Putin rozhodl převzít iniciativu a rozhodl zabrat strategicky důležitý Krym. To však musel udělat nekonvenčním způsobem, aby mohl popírat ruské zapojení do konfliktu a zpomalil mezinárodní reakci. V průběhu ruské anexe Krymu v roce 2014 a následné války v Donbasu byly ruské PMC poprvé využity ve větším rozsahu. Nejprve doplňovaly ruské speciální jednotky a jednotky GRU Spetsnaz, které vedly anexi Krymu. PMC měly za úkol znemožnit ukrajinským silám vniknout na poloostrov. PMC se staly klíčovým prvkem ruské "hybridní armády", složené z regulérních ruských jednotek, ruských speciálních jednotek, místních separatistických milicí a PMC (Jones, Doxsee, Katz, McQueen, Moye, 2021).

3.2 Praktiky Wagnerovy skupiny na Ukrajině během anexe Krymu a války na východě Ukrajiny v letech 2014-2015

Wagnerova skupina, kterou založil a vedl veterán GRU, Dmitrij Utkin, se stala důležitou součástí ruské eskalace konfliktu v Donbasu v roce 2014. Dmitrij Utkin se ujal role ve vedení a trénování donbaských a luhanských separatistických sil, a řídil jejich útočné operace na ukrajinské pozice. Specialisté Wagnerovy skupiny také trénovali separatistické milice v používání dělostřelectva, proti-leteckých zbraní, obrněných vozidel a logistice. S nárůstem intenzity konfliktu se Wagnerova skupina, jejíž taktický výcvik byl v porovnání s ostatními ruskými PMC lepší, dostala od podpůrných funkcí k přímým bojovým operacím. Jednotky Wagnerovců, jejichž počty na Ukrajině do konce roku 2015 vzrostly až na 1500, byly zakomponovány do ruských taktických bitevních skupin, ve kterých se podílely na případech a diverzních útocích na ukrajinské síly. Wagnerova skupina tak hrála klíčové role při dobytí strategicky důležitých měst Ilovaisk a Debaltseve (Jones, Doxsee, Katz, McQueen, Moye, 2021).

Mise v Donbasu zahrnovaly různé zpravodajské služby, které prováděly jednotky PMC. Mezi tyto aktivity patřilo shromažďování informací, narušování a sabotování nepřátelských operací a provádění tajných misí, jako byly cílené vraždy. Zpravodajští odborníci z PMC také vzdělávali a školili separatistické milice LPR/DPR v zpravodajských dovednostech. Osoby, které nerespektovaly ruské pokyny, byly z vedoucích i bojových funkcí v LPR/DPR a polovojenských silách odstraněny a nahrazeny jinými, které ruské direktivy následovaly. Podle zdrojů (Jones, Doxsee, Katz, McQueen, Moye, 2021) se zakladatel Wagnerovy skupiny Dmitrij Utkin a ministr vnitra LPR podíleli na likvidaci nepoddajných velitelů a bojovníků, zatímco jednotky Wagnerovy skupiny zabavovaly neposlušným milicím jejich zbraně. Dva příklady vražd proruských separatistických velitelů, ve kterých měl Utkin údajně hrát roli, byli Aleksandr Bednov, také znám jako "Batman", a Aleksei Mozgovii, velitel pluku Prizrak. Wagnerova skupina tedy plnila i roli vynucovatele pro-kremlinského řádu mezi separatistickými skupinami, které mezi sebou měly rozepře. Ukrajínští kozáci, kteří usilovali o nezávislost jak na Ukrajině, tak na Rusku, byli jednou z těchto skupin (Marten, 2019a).

Wagnerova skupina se neomezila jen na vojenské operace na Ukrajině, ale také se angažovala v informačním konfliktu. Její činnost zahrnovala šíření dezinformací a propagandy, jejichž cílem bylo narušit stabilitu, posilovat proruské a separatistické postoje, ovlivňovat ukrajinskou mládež, oslabovat ukrajinskou suverenitu a snižovat důvěru v ukrajinské instituce (Jones, Doxsee, Katz, McQueen, Moye, 2021). Propagandistická média napojená na Prigožinovu Internet Research Agency (IRA) rozšiřovala narativy separatistů a Ruska. IRA,

kteřá byla známá také jako "trollí farma", byla ruská organizace zaměřená na vytváření a šíření propagandy přes internet a sociální média. IRA v rámci svých aktivit vytvářela falešné účty na sociálních médiích. Tyto účty byly používány k rozšiřování propagandy, dezinformací a konfliktních narativů. IRA cíleně působila na různých platformách, mezi nimiž byly hlavní sociální sítě, online noviny a diskusní fóra (DiResta et. al. 2019). Tyto propagandistické kampaně nazývaly Ukrajinu "neonacistickou" a "teroristickou" zemí. Součástí metod dezinformace byly i pokročilejší techniky, jako je "deepfake" – falšování videí a audia, které ukazovaly zfalšované ukrajinské válečné zločiny. Pro rusky mluvící mládež z Donbasu byly zorganizovány mládežnické tábory, kde docházelo k jejich indoktrinaci (Jones, Doxsee, Katz, McQueen, Moye, 2021).

Moskva se opírala o Wagnerovu skupinu k dosažení svých diplomatických cílů na Ukrajině. Tím, že měla možnost udržovat vojenský tlak prostřednictvím této skupiny i během jednání o příměří a kontaktních liniích, získávala strategickou výhodu. Nasazením Wagnerovy skupiny za kontaktními liniemi a zároveň popíráním ruského zapojení mohlo Rusko lépe ovlivňovat průběh jednání o Minských dohodách. Tyto dohody jsou obecně vnímány jako nevýhodné pro Ukrajinu, jelikož jsou v rozporu s ukrajinskými cíli euroatlantické integrace, národní koheze, sociální solidarity a skutečného zajištění rovných práv pro všechny. Tím, že Ukrajinu donutily poskytnout amnestii proruským separatistům a opět je integrovat do ukrajinské demokracie, dohody napomáhaly ruským zájmům a posilovaly suverenitu povstalců. Existuje podezření, že zvláštní status a prvky amnestie obsažené v Minských dohodách byly napsány bývalými agenty KGB a mohly by vyvolat nepokoje a potenciálně vést k tlaku na federaci nebo dokonce k rozpadu Ukrajiny. (Brunson, 2019).

3.3 Praktiky Wagnerovy skupiny na Ukrajině během ruské invaze Ukrajiny v roce 2022

V roce 2022 se kvůli ruské invazi Ukrajiny střed zájmu Wagnerovy skupiny přesunul z Afriky zpět na Ukrajinu. S tímto přesunem se z utajované organizace stal oficiální nástroj ruské zahraniční politiky. Jevgenij Prigožin veřejně přiznal svou roli ve vytvoření Wagnerovy skupiny a také přiznal její aktivity ve válce na východní Ukrajině. Existence Wagnerovy skupiny byla přiznána i ruským vedením, což vyvolalo otázky ohledně její budoucí role, jestliže Rusko už nemůže popírat její aktivity a existenci. Během ruského útoku na Ukrajinu v roce 2022 se Wagnerovy jednotky podílely na vojenských akcích spolu s ruskými armádními jednotkami. Začátkem dubna téhož roku se skupina Wagner zapojila do boje o Popasnu, klíčového ukrajinského města v Luhanské oblasti. Když byla Popasna 8. května dobyta ruskými invazními silami, Rusko si zajistilo důležitý postup a do července ovládlo téměř celou Luhanskou oblast. Vítězství v Popasně však nebylo připsáno Wagnerově skupině, nýbrž regulérním ruským jednotkám, stejně jako za obsazení Rubizně 12. května a Severodoněcku 24. června po dlouhém obléhání. Na Ukrajině byla jednou z taktik Wagnerovců vysílání lidských vln, složených z rekrutovaných ruských vězňů, kterým za jejich službu bylo přislíbeno odpuštění trestu (ACLED, 2023).

Wagnerova skupina byla v letech 2022 a 2023 obviněna z několika případů porušení lidských práv, včetně exploze v zajateckém táboře v okupované Olenivce v roce 2022, která si vyžádala životy více než 50 vězňů. Okolnosti tohoto incidentu však nebylo možné nezávisle ověřit, protože Rusko bránilo pozorovatelům OSN v prošetření. Údajně byli jednotkami Wagnerovy skupiny nuceně vysídleni obyvatelé Bachmutu a jeho okolí. V Kadijevce mělo dojít k zadržení a únosu přibližně 100 ruských branců, protože nechtěli podepsat smlouvu s Wagnerovou skupinou. Jednotky Wagnerovy skupiny se na Ukrajině soustředily hlavně na Doněckou oblast, v okolí města Bachmut. Bitva o Bachmut je asi mediálně nejznámější bitva, které se účastnila Wagnerova skupina. Město Bachmut přitom není moc strategicky významné, ale leží poblíž a otevírá Rusku cestu do významnějších měst Sloviansk a Kramatorsk, která Rusko potřebuje dobýt, aby mělo pod kontrolou nejvýznamnější města Doněcké oblasti. Proto je těžce pochopitelné, proč obě strany do této bitvy investovaly tolik sil. Vysvětlením může být to, že pro ukrajinské síly se stal Bachmut symbolem jejich rezistence proti ruské agresi, zatímco pro Wagnerovu skupinu to mohla být otázka cti s ohledem na jejich rivalitu s ruským ministerstvem obrany, které Prigožin během této bitvy kritizoval za nedostatečné muniční zásobování jeho jednotek. V roce 2023 se podařilo Wagnerově skupině společně s regulérními ruskými jednotkami Bachmut dobýt, za co se Wagnerova skupina dočkala uznání Vladimira

Putina, na což nebyli Wagnerovci zvyklí, jelikož většina jejich úspěchů byla kreditována ruské armádě. Nevraživost mezi ruským ministerstvem obrany vedeným Sergejem Šojguem a Wagnerovou skupinou se však nevztahovala pouze na velící struktury, ale i na jednotky na frontě. Došlo dokonce k několika případům, kdy došlo kvůli této rivalitě až na bojové střety mezi těmito stranami. Wagnerova skupina nesoutěžila pouze s ruskou armádou, ale i s ruskými PMC, jako třeba společnost Potok, která spadá pod ruskou plynovou a ropnou společnost Gazprom (ACLEED, 2023).

Největší konflikt mezi Wagnerovou skupinou a ruským ministerstvem obrany nastal v červnu roku 2023, když ruské ministerstvo obrany vydalo rozkaz nutící jednotky Wagnerovy skupiny podepsat smlouvy, které by je přivedly pod kontrolu ruských úřadů. Wagnerovci měli už předtím dlouhotrvající problémy s vedením ruské armády a s ministerstvem obrany ohledně nedostatku zásob a tím, jak ministerstvo válku řídilo (ACLEED, 2023). Prigožin dokonce zpochybnil i ruské zdůvodnění pro invazi Ukrajiny. Jevgenij Prigožin charakterizoval motivaci války na Ukrajině jako motivovanou spíše osobními a oligarchickými zájmy než skutečnými zájmy národní bezpečnosti. Jevgenij Prigožin zpochybnil ruské zdůvodnění války s Ukrajinou tím, že ruské ministerstvo obrany lhalo ruské veřejnosti i Vladimirovi Putinovi, když tvrdilo, že Ukrajina představuje pro Rusko naléhavé bezpečnostní riziko před únorem 2022. Tvrdil, že na rozdíl od těchto tvrzení byla situace v Donbasu před invazí stejná jako od roku 2014, s občasnými přestřelkami mezi ruskými a ukrajinskými silami, ale bez "přílišné agrese" ze strany Ukrajiny. Prigožin navíc popřel, že by Ukrajina měla v úmyslu připojit se k útoku NATO proti Rusku, čímž přímo vyvrátil hlavní důvod, který Rusko uvedlo pro válku proti Ukrajině. Dále tvrdil, že válka byla nutná pro oligarchy, kteří chtěli z Viktora Medvedčuka udělat ukrajinského prezidenta. Prigožin také zmínil, že si oligarchové rozdělovali majetek na okupovaných územích Ukrajiny, čímž se to, co mělo být "svatou válkou proti těm, kdo křivdí ruskému lidu", změnilo ve vyděračství (Meduza, 2023).

Prigožin též nařkl vůdčí postavy ministerstva obrany z toho, že namlouvají Vladimirovi Putinovi nepravdivé vojenské úspěchy ruské armády, a tvrdil, že zprávy o zničené technice a vojácích nepřátel jsou "naprosté a totální nesmysly". Ruskou invazi považoval za "špatně naplánovanou operaci" a velení armády vytýkal špatnou organizaci, že poskytlo nedostatek střeliva a špatně vybavilo vojáky, což zapříčinilo velké ztráty na začátku. Prigožin shledal Sergeje Šojgua odpovědným za smrt tisíců schopných vojáků v prvních dnech války a naznačil, že od poloviny března se Šojgu zajímal pouze o svou osobní situaci. Také naznačil, že by měli být Šojgu a Gerasimov souzeni za ztráty na životech (Meduza, 2023a). Jevgenij Prigožin obvinil ruské ministerstvo obrany z úmyslných raketových a dělostřeleckých úderů na tábor

svých jednotek, v jejichž důsledku zahynulo velké množství bojovníků. Prigožin prohlásil, že má k dispozici 25 000 mužů, kteří jsou ochotni zastavit nespravedlnost v zemi, a dalších 25 000, kteří jsou připraveni jako záloha. Vyzýval ty, kterým na Rusku záleží, aby se k němu přidali, a ukončili tuto ostudu. Prigožin vyzval k tomu, aby se proti jejich akcím nekladl žádný odpor a varoval, že jakákoli forma odporu bude považována za hrozbu a bude s ní okamžitě tak jednáno. Zmínil také, že prezident, vláda, ministerstvo vnitra, Národní garda a další struktury budou fungovat jako předtím i poté, až dokončí, co začali, a vrátí se na frontu bránit svou vlast. Dodal, že jejich kroky, které nazval "pochodem za spravedlnost", nejsou pokusem o puč a nepřekážejí operacím jednotek (Meduza, 2023c). V reakci na tyto výroky zahájila ruská bezpečnostní služba FSB trestní řízení proti Prigožinovi za výzvy k ozbrojené vzpouře (Meduza, 2023b).

Prigožinovy síly v ranních hodinách bez větších problémů obsadily Rostov na Donu. Hlavním cílem bylo ovládnout velitelství jižního vojenského okrsku Ruské federace. Putin v projevu k národu povstalice označil za zrádce a slíbil, že jejich povstání potlačí. Vojenský konvoj tanků, obrněných vozidel a dělostřelectva Wagnerovy skupiny mezitím směřoval k Moskvě. Během tohoto povstání došlo k několika bojům mezi armádou Ruska a Wagnerovci, které vedly ke ztrátám na životech na obou stranách. Alexander Lukašenko, prezident Běloruska, vyjednal s Prigožinem kompromis, když byli Wagnerovci asi 200 km od Moskvy. Podle dohody se Prigožinovi lidé měli stáhnout na své základny a na výměnu dostat milost za jejich činy. Alexander Lukašenko rovněž nabídl Prigožinovi a jeho jednotkám azyl v Bělorusku. Vladimir Putin nabídl jednotkám Wagnerovy skupiny tři možnosti: zavázat se smlouvou k ministerstvu obrany, odejít do Běloruska, nebo ukončit vojenskou činnost (ACLEED, 2023).

Prigožin motivoval své jednotky v Bělorusku k výcviku pro budoucí nasazení v Africe. Setkal se také s africkými představiteli v Petrohradě a nabídl Wagnerovy služby na pomoc v převratu v Nigeru. Wagnerova skupina pokračovala v náboru v Rusku, ale také v Polsku, Lotyšsku a na sociálních sítích. 23. srpna roku 2023 však spolu s několika dalšími pracovníky Wagnerovy skupiny Prigožin zemřel. Letadlo, které bylo registrováno na Prigožina, se vracelo do Ruska z návštěvy Středoafričské republiky a Mali, když se zřítilo na půli cesty mezi Moskvou a Petrohradem. Mezi mrtvými byli i Dmitrij Utkin a Valerij Čekalov, který měl na starosti logistiku skupiny Wagner Group a Prigožinovu ropnou a plynovou společnost Evro Polis v Sýrii. Předpokládanou příčinou pádu letadla je výbuch (Marten, 2023). Američtí a další západní představitelé se s odvoláním na zpravodajské informace domnívají, že letadlo pravděpodobně zničil výbuch, který mohla způsobit bomba nebo jiné zařízení nastražené v letadle (Barnes, Cooper, Schmitt, Xiao, Stein, 2023).

Současný stav Wagnerovy skupiny je roztržštěný a nejasný. Její hlavní bojové složky jsou rozptýleny v několika zemích. Wagnerova skupina se rozdělila na dvě frakce. První frakci údajně vede Andrej Trošev, který má pod svým velením skupinu bojovníků loajálních vůči Kremlu (Volzhsky, 2023). Tito bojovníci souhlasili s tím, že budou pracovat pod ministerstvem obrany při operacích v Africe a na Ukrajině. Po smrti Jevgenije Prigožina ujistovala ruská ministerstva zahraničních věcí a obrany státy, ve kterých Wagnerovci působili, že dohody stále platí, avšak se změnou vedení. Ruské ministerstvo obrany převzalo plnou kontrolu nad těmito jednotkami a přejmenovalo je na Africa Corps (Arduino, 2024). Druhou frakci vede Dmitrij Jelizarov, který velí skupině bojovníků, kteří nechtějí pracovat pod ministerstvem obrany. Pavel Prigožin, syn Jevgenije Prigožina, se účastnil jednání, která měly za cíl projednat obnovení operací Wagnerovy skupiny na Ukrajině. Pavel Prigožin také vyjednával s vedením ruské Národní gardy. Tato jednání zahrnují možnost, že příslušníci skupiny Wagner by mohli vstoupit do ruské Národní gardy jako samostatné jednotky. To by jim umožnilo vrátit se do bojů na Ukrajině, aniž by museli podepisovat smlouvy s ministerstvem obrany, což by pro ně mohlo být ponižující. Toto uspořádání by skupině umožnilo zachovat si svůj název, symboly, ideologii, velitele, vedení a další prvky (Volzhsky, 2023).

3.4 Závěr

Wagnerova skupina na Ukrajině hrála důležitou roli v ruské vojenské intervenci a hybridní válce, která probíhala od roku 2014. Wagnerovci se podíleli na anexi Krymu, bojích v Donbasu a ruské invazi Ukrajiny v roce 2022. Ruským cílem bylo bránit ruské zájmy a vliv v regionu, destabilizovat ukrajinský stát a zabránit jeho integraci do euroatlantických struktur, jako je Evropská unie a NATO. Ruská motivace byla ovlivněna historickými, geopolitickými a ideologickými faktory, jako je strach z rozšíření NATO na východ, touha obnovit ruskou velmoc a vliv v postsovětském prostoru a považování Ukrajiny za součást ruského světa. Způsob zapojení Wagnerovy skupiny do této konfliktní oblasti byl nejprve charakterizován tajností, jako prostředku k plnění cílů, které byly pro Kreml politicky nebo právně náročné, nebo které by mohly vyvolat mezinárodní odsouzení nebo sankce. Poté se její způsob zapojení proměnil na přímou bojovou funkci. Wagnerova skupina se zapojovala do bojů o strategická města, během kterých docházelo k velkým ztrátám v jejích řadách, zejména kvůli využívání taktiky lidských vln, do kterých byli posíláni naverbovaní vězni. Spor mezi Wagnerovou skupinou a ruským ministerstvem obrany vyústil v Prigožinovu vzpouru. Po dosažení kompromisu a ukončení vzpoury byl Prigožin ve vyhnanství v Bělorusku. 23. srpna roku 2023 však Prigožin zemřel, společně s jeho blízkými spolupracovníky při výbuchu letadla. Jeho smrt ponechala budoucnost Wagnerovy skupiny v nejistotě.

4. Komparativní analýza

V této části použijeme komparativní metodu k analýze ruského využití Wagnerovy skupiny ve třech různých konfliktních oblastech: Středoafričké republice, Sýrii a na Ukrajině. Komparativní metoda nám umožní porovnat a kontrastovat případy podle následujících kritérií: cíle, motivace a způsob zapojení Wagnerovy skupiny do ruské zahraniční politiky.

4.1 Cíle

Ruské cíle ve všech třech případech jsou společně ovlivněny touhou obnovit ruskou velmocenskou úlohu v mezinárodním systému, zvýšit svůj vliv v klíčových regionech a konkurovat Západu. Nicméně, specifické cíle se liší v závislosti na geopolitickém a strategickém významu každého konfliktu pro Rusko.

Středoafričká republika

Ve Středoafričké republice je hlavním ruským cílem získat přístup k bohatým nerostným zdrojům, jako je zlato, diamanty, uran a kobalt, které mohou pomoci diverzifikovat ruskou ekonomiku a snížit její závislost na ropě a plynu. Rusko také usiluje o rozšíření svého vojenského a diplomatického vlivu v Africe, což je region s rostoucím potenciálem a konkurencí ze strany Číny, Francie a USA. Wagnerova skupina byla používána jako nástroj k poskytování bezpečnostní pomoci a výcviku vládním silám, ochraně prezidenta Faustin-Archange Touadery, zajišťování nerostných koncesí a prosazování ruských zájmů proti jiným regionálním a mezinárodním aktérům.

Sýrie

V Sýrii je hlavním ruským cílem podpořit režim Bašára Al-Asada, který je považován za důležitého spojence v regionu a poskytuje Rusku přístup ke středomořskému moři a leteckým a námořním základnám. Rusko také chce ukázat svou vojenskou schopnost a sílu, potlačit islámský extremismus, který by mohl ohrozit jeho vnitřní bezpečnost, a omezit americký a turecký vliv v regionu. Wagnerova skupina je používána jako nástroj k posílení ruských konvenčních sil, provádění ofenzivních operací proti opozici a teroristům, ochraně strategických infrastruktur, jako jsou ropná a plynová pole a zajišťování lukrativních smluv pro ruské firmy.

Ukrajina

Na Ukrajině je hlavním ruským cílem zabránit integraci Ukrajiny do euroatlantických struktur, jako jsou NATO a EU, a udržet ji v ruské sféře vlivu. Rusko také chce ochránit práva ruských mluvících menšin na Ukrajině, zejména na Krymu a v Donbasu, a hájit svůj historický a kulturní nárok na tyto území. Wagnerova skupina byla ze začátku používána jenom jako nástroj k podpoře separatistických sil na východě Ukrajiny, provádění sabotážních a průzkumných akcí a maskování ruské přímé vojenské intervence. Později se však její role vyvinula v přímou bojovou roli, a to zejména během ruské invaze na Ukrajinu v roce 2022.

4.2 Motivace

Ruské motivace ve všech třech případech jsou ovlivněny kombinací pragmatických a ideologických faktorů, které se liší v intenzitě a prioritě. Pragmatické faktory jsou spojeny s ekonomickými, politickými a bezpečnostními zájmy Ruska, zatímco ideologické faktory jsou spojeny s jeho identitou, hodnotami a vnímáním světa.

Středoafriická republika

Ve Středoafriické republice jsou ruské motivace převážně pragmatické, protože Rusko hledá ekonomické výhody a geopolitickou pozici v Africe. Rusko také chce demonstrovat, že je schopné hrát konstruktivní roli v řešení regionálních konfliktů a nabízet alternativu k západním mocnostem. Ideologické motivace jsou sekundární, protože Rusko nemá silné kulturní nebo historické vazby se Středoafriickou republikou.

Sýrie

V Sýrii jsou ruské motivace smíšené, protože Rusko má zároveň strategické a normativní důvody pro svou intervenci. Rusko chce ochránit svého spojence a základny, které považuje za klíčové pro své národní zájmy, a také získat ekonomické a politické dividendy ze stabilizace země. Rusko také hájí svou ideologii suverénní demokracie, která odmítá vnucování západních hodnot a režimových změn.

Ukrajina

Na Ukrajině jsou ruské motivace převážně ideologické, protože Rusko vnímá Ukrajinu jako nedílnou součást své civilizace a kulturní identity, a odmítá její evropskou a atlantickou orientaci. Rusko také cítí ohrožení ze strany Západu, který je obviňován ze podněcování ukrajinské revoluce a pokusů o oslabení a izolaci Ruska. Pragmatické motivace jsou méně významné, protože konflikt na Ukrajině přináší Rusku spíše náklady než výhody, jak ekonomické, tak diplomatické.

4.3 Způsob zapojení Wagnerovy skupiny

Wagnerova skupina se výrazně liší ve svém zapojení ve Středoafričské republice, Sýrii a na Ukrajině, přičemž každá z těchto rolí odráží specifické strategické cíle Ruska. Ve Středoafričské republice Wagnerovci nejenže poskytovali bezpečnostní ochranu a výcvik, ale také se podíleli na extrakci nerostů a mediální propagandě, což vedlo k obviněním z převzetí státních funkcí a konfrontaci s francouzskými zájmy. V Sýrii se jejich role soustředila na podporu režimu Bašára Al-Asada a ochranu strategických objektů, čímž sloužili jako nástroj pro zajištění ruských zájmů a omezení ruské odpovědnosti. Na Ukrajině, zejména po ruské invazi v roce 2022, Wagnerovci přešli od utajených operací k přímému zapojení do bojových misí, podporu separatistické síly a dobývání klíčových měst. Přestože Wagnerova skupina působí v různých geografických a politických kontextech, její činnost je konzistentně spojována s porušováním lidských práv a mezinárodního práva.

Středoafričská republika

Ve Středoafričské republice byla Wagnerova skupina používána jako nástroj pro vytváření a upevňování vazeb s místní vládou, zabezpečování přístupu k nerostným zdrojům a posilování ruského vlivu v Africe. Wagnerovci v této zemi plnili různé role, jako je bezpečnostní ochrana, výcvik vojáků, extrakce nerostů a mediální propaganda. Wagnerova skupina byla také zapojena do bojových operací proti rebelům, kteří ohrožují legitimitu prezidenta Faustin-Archange Touadéry. Wagnerova skupina svým působením ve vojenském prostoru, hospodářství a politickém rozhodování ve Středoafričské republice vybudovala stav převzetí státu. Wagnerovci zde byli konfrontováni s francouzskými a evropskými zájmy a čelí kritice mezinárodních organizací za porušování lidských práv.

Sýrie

Wagnerova skupina se v Sýrii zapojovala zejména do tří typů aktivit: bojových operací, výcviku a bezpečnostní ochrany. Wagnerovci byli nasazeni do náročných bojových misí, jako je dobývání klíčových měst nebo ropných polí, které jsou často spojeny s vysokou mírou rizika a ztrát. Wagnerovci také působili jako instruktoři a poradci pro syrskou armádu a provládní milice. Wagnerovci rovněž zajišťovali bezpečnostní ochranu pro strategické objekty a energetickou infrastrukturu. Wagnerova skupina tak v Sýrii sloužila jako nástroj pro podporu režimu Bašára Al-Asada, zajišťování ruských zájmů v regionu a omezení ruské odpovědnosti a nákladů na lidské životy.

Ukrajina

Na Ukrajině se Wagnerova skupina zapojila do bojů proti ukrajinským vládním silám na východě země, kde podporovala separatistické síly. Wagnerova skupina také prováděla sabotáže, průzkumy a likvidace nepřátelských osob. Wagnerova skupina na Ukrajině na počátku operovala v utajení a bez oficiálního uznání ze strany Ruska. S ruskou invazí Ukrajiny v roce 2022 však byla oficiálně zapojena do přímých bojových funkcí a podílela se na dobývání ukrajinských měst, zejména v Doněcku. Ani na Ukrajině se Wagnerova skupina nevyhnula kritice z porušování lidských práv, konkrétně z neadekvátního zacházení s válečnými zajatci, tak i civilisty.

Bojové funkce

Ve všech třech těchto případech se podpůrné a výcvikové role, které zaujímala Wagnerova skupina, proměnily v přímé bojové operace proti nepříteli. Avšak míra intenzity, taktiky a úspěchu bojů se lišily podle místa. Například ve Středoafričské republice Wagnerovci nemuseli čelit velkému odporu rebelů, kdežto na Ukrajině si museli dobýt pozice proti ukrajinským silám, přičemž postupně utrpěli výrazné ztráty kvůli implementaci taktiky lidských vln. To by mohlo svědčit o tom, že do afrických zemí byly posílány lepší a profesionálnější jednotky než na Ukrajinu. Dalším faktorem může být technologická převaha Wagnerovců ve Středoafričské republice, kterou měli i v Sýrii, dokud se nestřetli v Dajr az-Zaur s americkými jednotkami. Wagnerova skupina byla tedy efektivnější v konvenčním boji proti technologicky slabším oponentům, ale v situaci, kdy byly strany vyrovnány, své cíle prosazovala mnohem obtížněji.

Z analýzy vyplývá, že ruské využití Wagnerovy skupiny se liší rozdíly z hlediska jeho cílů a motivací ve Středoafričské republice, Sýrii a na Ukrajině, které jsou dány různými geopolitickými a strategickými zájmy Ruska v každém regionu, stejně jako jeho ideologickými a normativními postoji k mezinárodnímu řádu. Výsledky analýzy jsem zřehlednil do tabulky na následující straně.

Země	Cíle	Motivace	Způsob zapojení Wagnerovy skupiny
Středoafriická republika	získat přístup k nerostným zdrojům, rozšířit vojenský a diplomatický vliv v Africe, vytvoření základny operací v Africe	převážně pragmatické	poskytování bezpečnostní pomoci a výcviku vládním silám, přímé bojové operace, ochrana prezidenta, zajišťování nerostných koncesí a prosazování ruských zájmů, ovlivňování médií a rozhodovacího procesu
Sýrie	podpořit režim Bašára Asada, ukázat vojenskou sílu, potlačit islámský extremismus, omezit americký a celkově západní vliv, návrat Ruska do globální politiky, strategické základny	smíšené	posílení ruských konvenčních sil, provádění ofenzivních pozemních operací, ochrana strategických infrastruktur, zajišťování smluv pro ruské firmy
Ukrajina	zabránit integraci Ukrajiny do euroatlantických struktur, udržet ji v ruské sféře vlivu, ochránit práva rusky mluvících menšin	převážně ideologické	podpora separatistických sil, provádění sabotážních a průzkumných akcí, maskování ruské přímé vojenské intervence, přímé bojové operace

Závěr

Tato práce se zabývala ruským využíváním Wagnerovy skupiny, která působí v několika konfliktních oblastech, jako jsou Sýrie, Středoafriická republika a Ukrajina. Cílem bylo zjistit, jak se liší ruské využití Wagnerovy skupiny z hlediska ruských cílů a motivací v těchto zemích a jak Wagnerova skupina slouží ruské zahraniční politice. Rusko vysílá Wagnerovu skupinu do těchto zemí jako součást širšího balíku spolupráce, který zahrnuje také poskytování zbraní, výcviku, humanitární pomoci a diplomatické podpory. Tímto způsobem Rusko vytváří silné vazby s místními vládami a získává jejich důvěru a vděčnost. Rusko využívá Wagnerovu skupinu k ochraně svých ekonomických zájmů v těchto zemích, zejména v oblasti těžby a energetiky. Wagnerova skupina podepisuje smlouvy s místními společnostmi nebo vládami, které jí dávají právo na část zisku z těchto aktivit. Tímto způsobem Rusko získává přístup k cenným zdrojům, jako jsou zlato, diamanty, ropa a plyn. Rusko používá Wagnerovu skupinu k posílení svého vojenského vlivu a geopolitické pozice v těchto zemích, které jsou buď nestabilní, nebo strategicky důležité. Wagnerova skupina podporuje místní spojence Ruska, bojuje proti jejich nepřátelům, poskytuje zpravodajské informace a provádí speciální operace. Tímto způsobem Rusko zvyšuje svou moc a konkuruje s jinými regionálními nebo globálními aktéry.

Výzkumná otázka zněla: **Jak se liší ruské využití Wagnerovy skupiny z hlediska jeho cílů a motivací v Sýrii, ve Středoafriické republice a na Ukrajině?** Na základě analýzy dostupné literatury, mediálních zpráv a odborných komentářů byly formulovány následující výsledky:

Ruské využití Wagnerovy skupiny se liší z hlediska jeho cílů a motivací v Sýrii, ve Středoafriické republice a na Ukrajině podle toho, jaké jsou ruské zájmy a jaká je role Wagnerovy skupiny v těchto konfliktech. V Sýrii je cílem Ruska podporovat spojence Bašára Al-Asáda, zajišťování ruských zájmů v regionu a chránit své vojenské základny, zatímco Wagnerova skupina slouží jako doplněk oficiálních ruských sil, brání důležitou infrastrukturu a provádí rizikové mise. Ve Středoafriické republice je cílem Ruska získat přístup k přírodním zdrojům, podpora autoritářského režimu Faustina-Archange Touadéry a rozšířit svůj vliv v Africe, zatímco Wagnerova skupina slouží jako nástroj politického a ekonomického tlaku na vládu a vojenského tlaku na rebely. Na Ukrajině bylo cílem Ruska oslabit ukrajinskou suverenitu a podporovat separatisty, zatímco Wagnerova skupina sloužila jako způsob provádění sabotážních a průzkumných akcí a maskování ruské účasti v konfliktu, který by mohl vyvolat mezinárodní odsouzení a sankce. Později však Wagnerova skupina přešla na přímé bojové funkce.

Tyto výsledky byly zjištěny pomocí srovnávací metody, která porovnávala podobnosti a rozdíly mezi třemi případy studie. Z výsledků analýzy vyplývá, že Wagnerova skupina byla v každém z případů využívána jinak, v závislosti na konkrétních okolnostech, potřebách a cílech Ruska. Wagnerova skupina tedy nebyla monolitní entitou, ale flexibilní a adaptabilní organizací, která se měnila v souladu s ruskou zahraniční politikou. Wagnerova skupina tak představuje nový typ soukromé vojenské firmy, která je úzce propojena s ruskou státní mocí a slouží jako její prodloužená ruka. Hypotéza této práce je tedy potvrzena srovnáním tří případů studie, které ukazují, že Wagnerova skupina slouží jako flexibilní a adaptabilní nástroj ruské zahraniční politiky.

Pokud chceme na základě informací z této práce odpovědět na výzkumnou otázku: "**Je Wagnerova skupina opravdu jen soukromá organizace, anebo má jiné motivace než jen finanční zisk?**", musíme nejdříve vymezit, co znamená být soukromou organizací. Soukromá organizace je obvykle subjekt, který nezávisí na žádném státu a jehož hlavním cílem je dosahovat finančního zisku pro sebe nebo své klienty. Wagnerova skupina by tak mohla být považována za soukromou organizaci, pokud by splňovala tyto podmínky. Avšak existují důkazy, které ukazují, že Wagnerova skupina měla i jiné motivace, které souvisely s ruskou vládou a její zahraniční politikou. Na tuto výzkumnou otázku můžeme tedy zodpovědět následovně: Wagnerova skupina není jen komerční subjekt. Wagnerova skupina je chápána jako nástroj ruské zahraniční politiky, který podporuje ruské zájmy a cíle v různých konfliktních oblastech. Wagnerova skupina také využívá své operace nejen k získávání přístupu k přírodním zdrojům, ale také k získávání vlivu a moci v regionech, kde je aktivní. Wagnerova skupina je tedy hybridní aktér, který spojuje soukromé a státní zájmy.

Tato práce přispěla k lepšímu pochopení role a fungování Wagnerovy skupiny, jakož i ruské zahraniční politiky v konfliktních oblastech. Nicméně, tato práce má také několik omezení, která by měla být vzata v úvahu při interpretaci jejích závěrů. Za první, Wagnerova skupina vždy byla velmi utajovaná a neprůhledná organizace, která se snažila minimalizovat svoji viditelnost a odpovědnost. Proto je obtížné získat přesné a ověřitelné informace o jejích aktivitách, složení, financování a vazbách na ruskou vládu. Za druhé, tato práce se zaměřila pouze na tři případy studie, které nemusí být reprezentativní pro celou škálu operací Wagnerovy skupiny. Wagnerova skupina působí i v jiných zemích, jako jsou Libye, Súdán, Venezuela nebo Bělorusko, kde mohou existovat jiné cíle, motivace a strategie Ruska. Tato práce tak neposkytuje ucelený obraz o Wagnerově skupině, ale spíše ilustruje její různorodost a rozmanitost.

Vzhledem k těmto omezením by bylo vhodné provést další výzkum Wagnerovy skupiny, který by rozšířil spektrum případů studie na další země a regiony. Takový výzkum by mohl poskytnout hlubší a širší poznatky o Wagnerově skupině, jejích vazbách na ruskou vládu a jejím dopadu na mezinárodní bezpečnost a stabilitu. Wagnerova skupina je fenoménem, který si zasluhuje důkladnou a multidisciplinární analýzu, neboť představuje výzvu pro tradiční pojetí války, suverenity a odpovědnosti. Chtěl bych poukázat na některé oblasti pro budoucí výzkum. Je třeba sledovat, jak se bude vyvíjet Wagnerova skupina po smrti Prigožina a jeho spolupracovníků. Je možné, že se skupina rozpadne, přemění nebo posílí pod novým vedením. Jaké jsou výzvy a rizika spojená s monitorováním, regulací a odpovídáním na činnosti Wagnerovy skupiny a jiných soukromých vojenských společností na světové scéně? Jaké jsou paralely a rozdíly mezi Wagnerovou skupinou a jinými soukromými vojenskými společnostmi, které poskytují bezpečnostní služby zemím, jako jsou USA, Velká Británie nebo Francie, a jaké jsou implikace pro mezinárodní bezpečnost a řád?

Abstrakt

Tato bakalářská práce se zabývá rolí a fungováním Wagnerovy skupiny, soukromé vojenské společnosti považované za nástroj ruské zahraniční politiky. Práce analyzuje tři případy studie, ve kterých Wagnerova skupina operovala: Ukrajina, Sýrie a Středoafriická republika. Cílem práce je zkoumat, jak se liší cíle, motivace a strategie Ruska v každém z těchto konfliktů a jak ovlivňují způsob využití Wagnerovy skupiny. Práce využívá srovnávací metodu. Práce dochází k závěru, že Wagnerova skupina je flexibilní a adaptabilní organizací, která se mění podle potřeb a cílů Ruska v různých situacích. Práce také poukazuje na některá omezení a možnosti pro budoucí výzkum Wagnerovy skupiny

Klíčová slova: Wagnerova skupina, ruská zahraniční politika, soukromé vojenské společnosti, geopolitický vliv

Abstract

This thesis examines the role and functioning of the Wagner Group, a private military company considered an instrument of Russian foreign policy. The thesis analyses three case studies in which the Wagner Group operated: Ukraine, Syria and the Central African Republic. The aim of the thesis is to examine how Russia's objectives, motivations, and strategies differ in each of these conflicts and how they affect the way the Wagner Group is used. The thesis uses a comparative method. The thesis concludes that the Wagner Group is a flexible and adaptable organization that changes according to Russia's needs and objectives in different situations. The thesis also points out some limitations and possibilities for future research on the Wagner Group.

Key words: Wagner Group, Russian foreign policy, private military companies, geopolitical influence

Literatura

- ACLEDD. (2023, 2. říjen). *Moving Out of the Shadows: Shifts in Wagner Group Operations Around the World*. Dostupné z <https://acleddata.com/2023/08/02/moving-out-of-the-shadows-shifts-in-wagner-group-operations-around-the-world/#exec>
- Arduino, A. (2024, 14. únor). *Wagner Group is now Africa Corps. What this means for Russia's operations on the continent*. The Conversation. Dostupné z <https://theconversation.com/wagner-group-is-now-africa-corps-what-this-means-for-russias-operations-on-the-continent-223253>
- Barnes, J. E., Cooper, H., Schmitt, E., Xiao, M., & Stein, R. (2023, 24. srpen). *Investigators Confirm Explosion Caused Plane Crash that Killed Russian Oligarch*. The New York Times. Dostupné z <https://www.nytimes.com/2023/08/24/us/politics/plane-crash-prigozhin-explosion.html>
- Bellingcat Investigation Team. (2020, 20. srpen). *Threats, Lies and Videotape: Prigozhin's Long-Running War on Free Media*. Bellingcat. Dostupné z <https://www.bellingcat.com/news/africa/2020/08/20/threats-lies-and-videotape-prigozhins-long-running-war-on-free-media/>
- Bax, P. (2021, 3. prosinec). *Russia's Influence in the Central African Republic*. Dostupné z <https://www.crisisgroup.org/africa/central-africa/central-african-republic/russias-influence-central-african-republic>
- Bouzo, E. (2023, 21. červenec). *The Wagner Group in Syria: Profiting Off Failed States*. The Washington Institute. Dostupné z <https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/wagner-group-syria-profiting-failed-states>
- Brunson, J. (2019, 1. únor). *Implementing the Minsk Agreements Might Drive Ukraine to Civil War. That's Been Russia's Plan All Along*. War on the Rocks. Dostupné z <https://warontherocks.com/2019/02/implementing-the-minsk-agreements-might-drive-ukraine-to-civil-war-thats-been-russias-plan-all-along/>
- CIVICUS (2023, 8. srpen). *Central African Republic: president in for the long haul*. CIVICUS LENS. Dostupné z <https://lens.civicus.org/central-african-republic-president-in-for-the-long-haul/>
- Dávid-Barrett, E. (2023). State capture and development: a conceptual framework. *Journal of International Relations and Development*, 26, 224-244. <https://doi.org/10.1057/s41268-023-00290-6>
- DiResta, R., Shaffer, K., Ruppel, B., Sullivan, D., Matney, R., Fox, R., ... & Johnson, B. (2019). *The tactics & tropes of the Internet Research Agency*.
- Doboš, B., & Purton, A. (2024). Proxy Neo-colonialism? The Case of Wagner Group in the Central African Republic. *Insight on Africa*, 16(1), 7-21. <https://doi.org/10.1177/09750878231209705>
- Druhlák, P. (2008). *Jak zkoumat politiku: kvalitativní metodologie v politologii a mezinárodních vztazích* (1. vyd.). Praha: Portál.
- Dukhan, N. (2020). *Central African Republic: Ground Zero for Russian Influence in Central Africa*. Atlantic Council.

- Eid, A., & Mustafa, H. (2023, 19. leden). *Hmeimim pays no bills*. Novaya Gazeta Europe. Dostupné z <https://novayagazeta.eu/articles/2023/01/19/hmeimim-pays-no-bills-en>
- FIDH, (2021, 22. březem). *Complaint filed in Moscow against Wagner paramilitary fighters, on behalf of Syrian victim*. Dostupné z <https://www.fidh.org/en/region/europe-central-asia/russia/breaking-legal-action-complaint-filed-in-moscow-against-wagner>
- Giles, K., & Akimenko, V. (2019). Use and utility of russia's private military companies. *Journal of Future Conflict*, 1(1).
- Hauer, N. (2018, August 27). *Russia's Favorite Mercenaries*. The Atlantic. Dostupné z <https://www.theatlantic.com/international/archive/2018/08/russian-mercenaries-wagner-africa/568435/>
- Herbst, J. (2014). *States and Power in Africa: Comparative Lessons in Authority and Control (Second Edition)*. Princeton University Press.
- Jones, S. G., Doxsee, C., Katz, B., McQueen, E., & Moye, J. (2021). *Russia's Corporate Soldiers: The Global Expansion of Russia's Private Military Companies*. Washington, DC: Center for Strategic and International Studies.
- Marten, K. (2019a). Russia's use of semi-state security forces: the case of the Wagner Group. *Post-Soviet Affairs*, 35(3), 181–204. <https://doi.org/10.1080/1060586X.2019.1591142>
- Marten, K. (2019b, 21. srpen). Russ-Afrique? Russia, France, and the Central African Republic. *PONARS Eurasia Policy Memos*. Dostupné z <https://www.ponarseurasia.org/russ-afrique-russia-france-and-the-central-african-republic/>.
- Marten, K. (2023). Whither Wagner? The Consequences of Prigozhin's Mutiny and Demise. *Survival*, 65(5), 45–64. <https://doi.org/10.1080/00396338.2023.2261245>
- Meduza. (2023a, 23. červen). 'Time is running out' In a new video, Yevgeny Prigozhin directly disputes Russia's main argument for its war against Ukraine. Dostupné z <https://meduza.io/en/feature/2023/06/23/time-is-running-out>
- Meduza. (2023b, 23. červen). *ФСБ завела на Пригожина уголовное дело о призывах к вооруженному мятежу*. Dostupné z <https://meduza.io/news/2023/06/23/fsb-vozbudila-ugolovnoe-delo-o-prizyvah-k-vooruzhennomu-myatezhu-posle-zayavleniy-prigozhina-o-ego-marshe-spravedlivosti-v-rossii>
- Meduza. (2023c, 23. červen). *Выступление Пригожина звучит как объявление о начале военного переворота*. Dostupné z <https://meduza.io/feature/2023/06/23/prigozhin-ob-yavil-chto-fakticheski-sobiraetsya-osuschestvit-voennyi-perevorot-v-rossii-nazvav-ego-marshem-spravedlivosti>
- Mohamedou, K. (2024). *The Wagner Group, Russia's Foreign Policy and Sub-Saharan Africa*. Geneva Paper 32/24. Geneva Centre for Security Policy.
- Neethling, T. (2023). Russian Para-Military Operations in Africa: The Wagner Group as a De Facto Foreign Policy Instrument. *Scientia Militaria: South African Journal of Military Studies*, 51(1), 1-23.
- Oliker, O., Chivvis, C. S., Crane, K., Tkacheva, O., & Boston, S. (2015). *Russian Foreign Policy in Historical and Current Context: A Reassessment*. RAND Corporation.
- Pokalova, E. (2023). The Wagner Group in Africa: Russia's Quasi-State Agent of Influence. *Studies in Conflict & Terrorism*, 1–23. <https://doi.org/10.1080/1057610X.2023.2231642>
- Rizzotti, M. A. (2019). Russian Mercenaries, State Responsibility, and Conflict in Syria: Examining the Wagner Group under International Law. *Wisconsin International Law Journal*, 37(3), 569-610.
- Sukhankin, S. (2019, 18. prosinec). *Russian PMCs in the Syrian Civil War: From Slavonic Corps to Wagner Group and Beyond*. Jamestown Foundation, 18.

The Sentry. (2023). *Architects of Terror. The Wagner Group's Blueprint for State Capture in the Central African Republic*. Dostupné z <https://thesentry.org/reports/architects-of-terror/>

UNDP (United Nations Development Programme). 2024. Human Development Report 2023-24: Breaking the gridlock: Reimagining cooperation in a polarized world. Dostupné z <https://hdr.undp.org/content/human-development-report-2023-24>

Synovitz, R. (2012, 20. červen). *Explainer: Why Is Access To Syria's Tartus Port So Important?* Radio Free Europe/Radio Liberty. Dostupné z <https://www.rferl.org/a/explainer-why-is-access-/24619441.html>

Volzhsky, I. (2023, 7. říjen). *Divide and conquer*. Novaya Gazeta Europe. Dostupné z <https://novyagazeta.eu/articles/2023/10/07/divide-and-conquer-en>

World Politics Review. (2018, 10. leden). *Russia Looks to the Central African Republic to Beef Up Its Arms Sales to Africa*. Dostupné z <https://www.worldpoliticsreview.com/russia-looks-to-the-central-african-republic-to-beef-up-its-arms-sales-to-africa/?one-time-read-code=443521710337412108686>